

17.11.2004

1625/4/04

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Mirja Tamminen

**VIRHEELLINEN MENETTELY VALITTAJAN ILMOITTAMAN LAILLISEN
ESTEEN KÄSITTELYSSÄ**

1

KANTELU

A on osoittanut eduskunnan oikeusasiamiehelle 9.6., 30.7. ja 3.8.2004 päivätyt kirjoitukset, joissa hän arvostelee muun muassa valitusasiansa käsittelyä maa-oikeutena toimivassa Vaasan käräjäoikeudessa.

A kertoo, että hän pyysi 1.4.2004 lääkärintodistukseen vedoten maa-oikeutta siirtämään 7.4.2004 pidettäväksi ilmoitetun valitusasian pääkäsittelyn myöhäisempään ajankohtaan. Käräjätuomari B ilmoitti hänelle kuitenkin 5.4.2004 puhelimitse, että maa-oikeuden istunto pidetään alkuperäisen suunnitelman mukaisesti 7.4.2004. Kirjoituksen mukaan A ei saanut lykkäyspyyntökirjeeseen siinä pyytämäänsä kirjallista vastausta.

A kertoo, että hän ei ehtinyt enää hankkimaan itselleen asiameistä oikeuden istuntoon ja että hän ei kyennyt menemään itse paikalle. Maa-oikeus jätti 7.4.2004 A:n valituksen tutkimatta tämän jäätyä saapumatta maa-oikeuden istuntoon.

A pyytää oikeusasiamiestä tutkimaan maa-oikeuden menettelyn lainmukaisuuden. A pyytää lisäksi, että oikeusasiamies kumoaisi valituksen kohteena olleen kiinteistötoimituksen ja määräisi käräjätuomarin korvaamaan hänelle syntyneen vahingon.

3

RATKAISU

3.1

Oikeusasiamiehen toimivalta

Oikeusasiamiehen tehtävänä on valvoa, että viranomaiset, virkamiehet ja kaikki muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa.

Oikeusasiamies ei voi muuttaa tai kumota viranomaisten tai tuomioistuinten ratkaisuja. Oikeusasiamies ei myöskään voi ottaa kantaa korvausvaatimukseen silloinkaan, kun ne kohdistetaan viranomaisiin.

3.2

Maaoikeuden menettely

3.2.1

Tapahtumat

A valitti maaoikeuteen - - - kaupungissa - - - kylässä suoritetusta lohkomisesta ja sen yhteydessä toimitetusta tieoikeuden siirrosta. Maaoikeus lähetti A:lle 9.3.2004 päivätyn kutsun saapua tämän valitusasiassa 7.4.2004 toimitettavaan pääkäsittelyyn uhalla, että valittajan poissaolon johdosta asia jätetään sillensä.

A toimitti 1.4.2004 maaoikeudelle telefaxilla 26.3.2004 päivätyn lääkärintodistuksen ja kirjeen, jossa hän pyysi maaoikeutta siirtämään asiansa käsittelyä myöhäisempään ajankohtaan. Lääkärintodistuksen mukaan A - - - eikä kyennyt menemään oikeudenkäyntiin ennen kesäkuun alussa olevaa tutkimusta. A perusteli pyyntöään myös sillä, että sairautensa vuoksi hän ei voinut matkustaa - - - selvittämään tilannetta uudelle asianajajalle sekä sillä, että hän itse ei voinut hoitaa asiaa ilman juridista koulutusta.

A:n kirje ja lääkärintodistus sisältyvät maaoikeuden pöytäkirjaan. Kirjeessä on merkintä "Soitettu 5.4.2004. Ei peruuteta. B".

Maaoikeus päätti 7.4.2004 jättää A:n muutoksenhakemuksen tutkimatta, koska hän oli jäänyt saapumatta maaoikeuden pääkäsittelyyn. Maaoikeuden päätökseen oli annettu muutoksenhakuohjeus korkeimpaan oikeuteen. Määräaika valitusluvan pyytämiseen ja valituksen tekemiseen päättyi 7.6.2004.

Käräjätuomari B kertoi minulle 9.9.2004 antamassaan selvityksessä, että hän soitti 5.4.2004 A:lle ja ilmoitti käsityksensä, että A ei ollut esittänyt riittäviä perusteita pääkäsittelyn peruuttamiselle. B kertoi informoineensa A:ta myös istunnosta poissaolon seurauksista sekä A:n sitä kysyessä vielä kuluriskistä. B totesi lisäksi, että "A:n tiedossa on jo etukäteen ollut relevantit faktat. Pääkäsittelyssä 7.4.2004 katsottiin turhaksi toistaa nämä perustelut, koska A ei ollut paikalla kuuntelemassa niitä". Maaoikeuden päätöksen osalta B totesi, että "kun muutoksenhakemus jätetään sillensä, sitä ei tutkita".

Pyysin 30.9.2004 Vaasan käräjäoikeuden laamannia toimittamaan minulle vielä käräjätuomari B:n lisäselvityksen ja muiden asian käsittelyyn osallistuneiden maaoikeuden jäsenten selvitykset siitä,

- käsiteltiinkö maaoikeuden pöytäkirjaan liitettyä A:n ilmoitusta esteestä sairauden vuoksi saapua oikeuden istuntoon maaoikeuden istunnossa 7.4.2004,

- miksi maaoikeus ei tehnyt A:n ilmoittaman esteen osalta nimenomaista ratkaisua; sekä

- miksi maa oikeus jätti A:n valituksen tutkimatta eikä sillensä.

B ilmoitti lisäselvityspyynnöni johdosta, ettei hänellä ole mitään lisättävää selvitykseensä 9.9.2004. Maa oikeusinsinööri C viittasi selvityksessään A:n valitusasiaa koskeviin maa oikeuden asiakirjoihin ja totesi, ettei hänellä ole asiassa mitään lausuttavaa. Käräjäoikeuden lautamies D kertoi, että hänen muistamansa mukaan oikeudessa ei puhuttu mitään A:n lähettämästä lääkärintodistuksesta, eikä D:lle sellaista näytetty. Hänelle jäi sellainen mielikuva asiasta, että A ei vain halunnut tai viitsinyt tulla oikeuden istuntoon. Myöskään lautamies E:n muistin mukaan lääkärintodistusta ei esitetty istunnossa, eikä sairaudesta puhuttu muutenkaan. Hänelle jäi käsitys, että A ei vaan saapunut oikeuden istuntoon.

3.2.2

Oikeusohjeet

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa. Pykälän 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeet turvataan lailla.

Kiinteistönmuodostamislain 260 a §:n mukaan muutoksenhakija kutsutaan pääkäsittelyyn uhalla, että muutoksenhakemus hänen poissa ollessaan jätetään sillensä. Lain 261 §:n mukaan muutoksenhakemus jätetään sillensä, jos muutoksenhakija jää pois maa oikeuden istunnosta.

Kiinteistönmuodostamislain 270 §:n mukaan maa oikeuteen ja oikeudenkäyntiin siinä sekä maa oikeuden tuomioon tai päätökseen sovelletaan soveltuvin osin yleisistä tuomioistuimista voimassa olevia säännöksiä, mikäli kiinteistönmuodostamislaita tai muusta laista, jossa on maa oikeutta koskevia säännöksiä, tai niiden nojalla annetusta asetuksesta ei muuta johdu.

Oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 28 §:n 1 momentin mukaan laillinen este on sillä, joka sairauden tai yleisen liikenteen keskeytymisen vuoksi on estynyt noudattamasta kehotusta saapua tuomioistuimeen tai antaa kirjallinen vastaus taikka lausuma taikka suorittamasta hänelle oikeudenkäynnissä kuuluvaa muuta tehtävää. Jos ilmoitetaan tai muutoin tiedetään muu este, tuomioistuimen asiana on tutkia, voidaanko este hyväksyä lailliseksi.

Oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 22 §:n mukaan jos valitus on valittajan poissaolon vuoksi jätetty sillensä, mutta hänellä on ollut laillinen este, jota hän ei ole voinut ajoissa ilmoittaa, valittajalla on oikeus saattaa valitus uudelleen käsiteltäväksi ilmoittamalla siitä kirjallisesti hovioikeudelle 30 päivän kuluessa valituksen sillensä jättämisestä. Jollei valittaja näytä toteen laillista estettä, valitusta ei oteta tutkittavaksi.

3.2.3

Kannanotto

Laillinen este

A pyysi ennen pääkäsittelyä maa-oikeutta siirtämään asian pääkäsittelyyn myöhemmään ajankohtaan. Samalla hän toimitti oikeudelle lääkärintodistuksen, jossa hänen todettiin olevan kykenemätön saapumaan oikeudenkäyntiin. Käräjätuomari B katsoi, ettei A ollut esittänyt istunnon peruuttamiselle riittäviä perusteita, eikä siirtänyt asian käsittelyä toiseen ajankohtaan. B ilmoitti tästä A:lle puhelimitse.

Maa-oikeus jätti A:n muutoksenhakemuksen tutkimatta, koska hän oli jäänyt saapumatta maa-oikeuden pääkäsittelyyn. Saadun selvityksen valossa käräjätuomari B ei ollut ilmoittanut maa-oikeuden asiaa käsitelleelle kokoonpanolle A:n ilmoittamaa estettä eikä maa-oikeus siten ollut ottanut kantaa siihen, oliko valittajalla ollut laillinen este saapua pääkäsittelyyn.

Käräjätuomari B:n selvityksen johdosta totean, ettei hän ole edes väittänyt, että A olisi luopunut vetoamasta ilmoittamaansa ja lääkärintodistuksesta ilmenneeseen esteeseen. Käsitykseni mukaan kysymys siitä, muodostiko A:n ilmoittama sairaus laillisen esteen hänen poissaololleen pääkäsittelystä, olisi pitänyt ratkaista maa-oikeuden täysilukuisessa kokoonpanossa. Käräjätuomari B yksin ei voinut ratkaista tätä kysymystä. Näin ollen se, että B:n kanta on ollut A:n tiedossa, ei ole ollut hyväksyttävä syy sille, että maa-oikeus ei ole lausunut laillisesta esteestä. Kun saadun selvityksen valossa maa-oikeusinsinööri ja lautamiehet eivät ole olleet edes tietoisia A:n ilmoittamasta esteestä, tästä virheellisestä menettelystä on vastuussa käräjätuomari B.

Valituksen jättäminen tutkimatta

Maa-oikeus oli kutsunut A:n asian pääkäsittelyyn kiinteistönmuodostamislain 260 a §:n mukaisesti uhalla, että valittajan poissaolon johdosta asia jätetään sillensä. A:n jäätyä saapumatta asian pääkäsittelyyn maa-oikeus jätti tämän muutoksenhakemuksen kuitenkin tutkimatta, vaikka se ei ollut ratkaissut kysymystä A:n ilmoittaman esteen laillisuudesta. Käsitykseni mukaan maa-oikeus menetteli virheellisesti, kun se ei tässä tilanteessa jättänyt asiaa kiinteistönmuodostamislain 261 §:n mukaisesti sillensä.

Totean, että valituksen jättäminen sillensä tai tutkimatta ovat oikeudenkäyntimenettelyllisesti eri ratkaisuja, joilla on myös erilaiset oikeusvaikutukset. Esimerkiksi, kun valitus jätetään sillensä, ratkaisuun ei voida hakea muutosta valittamalla. Sen sijaan valituksen tutkimatta jättämiseen voidaan hakea muutosta valitusteitse.

Jos valitus olisi jätetty sillensä valittajan poissaolon vuoksi, maa-oikeudessa olisi käsitykseni mukaan voitu soveltaa kiinteistönmuodostamislain viittaussäännöksen nojalla oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 22 §:n säännöstä takaisinsaannista. Säännöksen mukaan jos valitus on valittajan poissaolon vuoksi jätetty sillensä, mutta hänellä on ollut laillinen este, jota hän ei ole voinut

ajoissa ilmoittaa, valittajalla on oikeus saattaa valitus uudelleen käsiteltäväksi ilmoittamalla siitä kirjallisesti oikeudelle 30 päivän kuluessa valituksen sillensä jättämisestä. Jollei valittaja tällöin näytä toteen laillista estettä, valitusta ei oteta tutkittavaksi.

Korkein oikeus on katsonut 16.3.2004 antamassaan ratkaisussa (KKO:2004:22), että oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 22 §:n säännöstä voidaan soveltaa myös silloin, kun esteestä on ilmoitettu etukäteen tuomioistuimelle, mutta kysymys esteen oikeudellisesta luonnehdinnasta ei ole ilmeisen selvä. Ratkaisun mukaan oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 22 §:n mukaisesta takaisinsaantimahdollisuudesta on annettava muutoksenhakuohjaus.

Maa-oikeuden päätös on lainvoimainen. Lainvoiman saaneen tuomion riita-asiassa voi poistaa tai purkaa vain korkein oikeus sille tehdystä kantelusta tai hakemuksesta. Tuomion poistamisen ja purkamisen edellytyksistä säädetään oikeudenkäymiskaaren 31 luvussa. Minulla ei ole mahdollisuutta ottaa kantaa siihen, olisiko kantelulla tai purkihakemuksella menestymisen mahdollisuuksia. Tuomiovirhekantelu on yleensä tehtävä kuuden kuukauden kuluessa siitä päivästä, kun tuomio sai lainvoiman.

4

LOPPUTULOS JA TOIMENPITEET

Edellä esitetyn perusteella katson, että kärjätuomari B:n olisi tullut saattaa maa-oikeuden täysilukuisen kokoonpanon ratkaistavaksi kysymys siitä, voitiinko A:n ilmoittamaa estettä pitää laillisena. Kun B ei ollut näin menetellyt, maa-oikeus on saamani selvityksen valossa ratkaissut asian ikään kuin A ei olisi ilmoittanut mitään estettä poissaololleen. Tässä tapauksessa maa-oikeuden olisi pitänyt jättää valitus sillensä ja antaa oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 22 §:n mukainen takaisinsaantiohjaus eikä jättää valitusta tutkimatta ja antaa valitusosoitusta. Tästä virheellisestä prosessuaalisesta ratkaisusta on mielestäni vastuussa maa-oikeuden lainoppinut puheenjohtaja, kärjätuomari B.

Menettelyn moitittavuutta arvioidessani olen kuitenkin ottanut huomioon, että oikeuskäytännön valossa (esim. KKO:2001:73 ja KKO:2003:28) A:n ilmoittamaa estettä ei ilmeisesti olisi voitu hyväksyä lailliseksi esteeksi. Tämän vuoksi tyydyn saattamaan vastaisen varalle kärjätuomari B:n tietoon edellä esittämäni käsitykset hänen virheellisestä menettelystään. Tässä tarkoituksessa lähetän B:lle jäljennöksen päätöksestäni.

Lähetän jäljennökset tästä päätöksestäni tiedoksi myös maa-oikeusinsinööri C:lle sekä lautamies E:lle ja D:lle.

- - -